

ДЕРЖАВНЕ СОЦІАЛЬНЕ СТРАХУВАННЯ ЯК ЕЛЕМЕНТ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ

Олександр Геннадійович ДЕМИДКО,

*студент 4-го курсу Національного аерокосмічного
університету ім. М. Є. Жуковського “Харківський
авіаційний інститут”*

Науковий керівник: *Гуцу С.Ф., доцент,
канд. юрид. наук*

Система соціального страхування є важливим і необхідним елементом соціально-економічних відносин сучасної України. Вона становить собою механізм реалізації соціальної політики держави і дозволяє справедливо і ефективно акумулювати та цілеспрямовано розподіляти фінансові ресурси, забезпечувати допомогу працівникам, а також членам їхніх сімей у випадку настання відповідних соціальних ризиків [1].

Соціальне страхування не є універсальним механізмом соціального захисту, оскільки залежить від стану економіки, ринку праці, демографічних умов розвитку суспільства. Тому для вдосконалення вказаної системи і для втілення її основних функцій потрібен комплекс економічних, організаційних і правових умов. Не менш важлива роль належить підготовці спеціалістів і роз'яснювальній роботі серед населення, направленим на формування культури соціального страхування.

Конституцією України гарантовано, що кожен має право на соціальний захист, що включає право на забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності. Це право гарантується, зокрема, загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням за рахунок страхових внесків громадян, підприємств, установ і організацій, а також бюджетних та інших джерел соціального забезпечення.

Соціальне страхування ми розглядається як державну систему заходів, яка дає змогу не потрапити у стан бідності для тієї частини населення, що втратило заробіток через несприятливі для себе події (хворобу, похилий вік, безробіття тощо).

Очевидно, що соціальний захист населення реалізується лише за умови наявності відповідного матеріального забезпечення. Тому, на нашу думку, “соціальне страхування” є формою, за допомогою якої держава забезпечує необхідними фінансовими ресурсами систему проголошеного нею права соціального захисту для її реалізації на практиці.

Остання теза ґрунтується на тому, що захист може і має бути забезпечений лише за наявності відповідних ресурсів, які зосереджуватимуться для цих цілей в окремому фонді суспільства. Це зумовлює об'єктивну необхідність формування такого страхового фонду [2].

Створення колективних страхових фондів базується на солідарній відповідальності їхніх учасників. Суть такого виду відносин полягає у тому, що страхові фонди формуються за рахунок внесків (страхових зборів) усіх

учасників, а відшкодування збитків проводиться для тих, хто їх зазнав унаслідок визначених подій та обставин. Якщо врахувати обов'язковий характер участі населення і солідарну їхню відповідальність за своє майбутнє, то можна припустити можливість існування загальнонаціональних колективних страхових фондів (або системи соціального страхування).

Зрозуміло, що організувати такі масштабні перерозподільчі відносини під силу лише державі, тому, на нашу думку, й поняття “система соціального страхування” тотожне поняттю “державна система соціального страхування”. Цю тезу підтримує Б. Надточій, який зазначає, що “...засновником соціального страхування є завжди національна солідарність, на державному рівні воно виступає як основна складова соціальної політики”¹ та І.Гуменюк, для якої “...в Україні обов'язкова форма соціального страхування є державною...” Організація соціального страхування визначається моделями соціального захисту, проголошеними тією чи іншою державою. При цьому остання визначає ще й систему фінансових відносин у суспільстві. Так, якщо реалізується модель “мінімальної держави”, то соціальна функція держави виявляється слабо і фінансових ресурсів для її реалізації потрібно менше, а отже, рівень оподаткування в економіці буде низький (наприклад, країни Північної Америки). Навпаки, якщо суспільство буде соціально орієнтовану (змішану) державу з чітко вираженою соціальною функцією, то потреба у фінансових ресурсах для неї зростає, а отже, рівень оподаткування в економіці буде вищий (наприклад, країни Скандинавії чи континентальної Європи) [2].

Слід наголосити на тому, що Конституція України проголосила права і свободи людини можуть бути реалізовані тільки за умови повного соціального забезпечення. В умовах економічного падіння, яке призвело до погіршення не тільки матеріального становища громадян країни, а й до їх духовного і морального виснаження, держава повинна виробити таку політику, яка дозволила б застосовувати такі форми і методи соціального захисту, які б захищали населення, особливо малозабезпечені верстви, і створювала умови не тільки для їх існування, але і для розвитку. Саме одним з таких ефективних інструментів і є соціальне страхування [3]. Тому держава в сучасних умовах повинна здійснювати активні заходи щодо зміцнення соціальної захищеності населення.

Список використаних джерел:

1. Дідур К. М., Дмитрюк С. П. Економічні аспекти соціального страхування населення. *Економіка та держава*. 2021. № 12. С. 98–103.
2. Фінансові важелі подолання бідності в Україні : монограф. [О. П. Кириленко, І. І. Білоус, Б. С. Малиняк та ін.] ; за ред. О. П. Кириленко. – Тернопіль : ТНЕУ, 2010. – 432 с
3. Нечипоренко С. Д. Сутність та значення соціального страхування в системі соціального захисту населення // АГРОСВІТ. – 2017. – № 6. – С. 55-60.